

sosyalist

29 Ocak 1977

Devlet Gazetesi

29
ocak
1977

SAYI

11

400 kuruş

YARIN

haftalık siyasi haber ve yorum dergisi

cinayet
düzeninde

insanlık
görevi

ÜÇÜNCÜ

HALK NE DIYOR

Bir Devlet Zorbalığı : İSKENCE...

12 Mart'ın "firtınalı" "operasyon" larından geçmiş bir dost "Biliyor musun, diyordu, "insani dehşete düşüren, ürktüren işkence değil, işkenceden geçileceği korkusudur." Ekliyordu: "Adamlar bu konuda oldukça becerikli doğrusu! Koşullara ajanlar sokup, işkenceyi tüyler ürperten bir biçimde betimliyor, cinsel organlara verilen elektrik akımının erkeklığı giderdiğini yayarak, daha operasyona girişmeden, teslim almağa çalışıyorlardı."

Türkçe Sözlük, "Bir kimseye maddi ya da manevi olarak yapılan aşırı eziyet" diye tanımlıyor işkenceyi. Ülkemizde bu "aşırı eziyet" in yaygın olduğu sayılı ülkelerden birisi.

Özellikle sınıfsal uyanışın hızlandığı, işbirlikçi sermayenin çıkarlarını sarsılmaya yüz tuttuğu dönemlerde, bütün dehşetiyle sürdürülüyor işkence.

İşkence uzmanlarının, dünya jandarmalığına soyunmuş, bu yüzden de komprador burjuvazinin ağababalığını yapan ABD emperyalistlerinin kontrgerilla okullarında yetiştirilmeleri, en kör gözle bile, işkencenin hangi ulusal çıkarlar adına yapıldığını gösterecek niteliktedir.

Bugüne değin, bizde işkenceyle savaşım, daha çok işkenceciyle savaşım biçiminde ele alındı, işlendi. İşkencecilerin ruhsal durumları, dengesizlikleri, giderek fiziksel yapıları üzerine ruhbilimsel çözümlere girildi. Bu da, tek tek ağaçlara bakarken, ormanı gözden ırak tutmamıza neden oldu. Asıl hedefi şaşırttı. Oysa bu konuda, Şili, Endonezya, İran ve Filipinler gibi işkencenin yoğunluk kazandığı ülkeler, Türkiye için de geçerli nitelikleri belirliyordu.

Sık sık resimler yayınlanır, gazete ve dergilerde patlamış tabanlar, şekilsizleşmiş yüzler, bereler içindeki sırtlar... İşkence izleri, kısacası. Bunların tümü de "kökü dışarda" sayılan, sol eğilimli gençlerin resimleri idi.

Gümrük kapılarını yalılarının kapılarında daha kolay geçen, mobilya diye sunta ihraç edip, 20 milyon vergi iadesi alan, yine de zarar gösterip, kuruş vergi ödemeyen, velihahtarının, prenslerinin, prenseslerinin nişan ya da düğün törenlerinde lüks otellerin tavanlarını kurşunlarla delik deşik eden "muzırat"ın değil.

Kaldı ki, asıl "kökü dışarda" olan, ırkçısından, şeriatçısından, uluslararası sermayenin biçimlendirip yönlendirdiği, sağcı akımlardır. Faşizmi, Nazizmi, Aramko'yu, CIA'yı ve de 19.yy Osmanlı tarihini birazcık ta olsa tanıyanlar; kutsal sayılan her duygunun, hangi güçler tarafından, hangi amaçlar adına şişirildiğini, nasıl bit pazarı malı gibi ayağa düşürüldüğünü de bileceklerdir.

"Üretim araçlarının özel mülkiyeti temelinde dayanan bir toplumda, Devlet her zaman için, hakim sömürücü sınıfın bir aletidir." Bu nedenle de, genel olarak düşünceye getirilen kısıtlamalar, mapus damları zulümler, kıyımlar; özel olarak ta işkence, bu sömürünün sürdürülmesi için uygulanan yöntemden soyutlanamaz. Ölçüt kökü dışardalık, içeridelik değildir. Bu bir hakim sınıfın yararı-zararı sorunudur.

Böyle olmasaydı "Batı Avruranın ve bazı ülkelerin yıkıntısından kurtulmasında çok gelişmiş ülkeler haline gelmesinde Birleşik Amerikanın hizmeti ve rolü çok büyük oldu. Kabuğuna çekilseydi, Rusyanın dünyaya hakim olacağı muhakkaktı" (Y.Öztuna Tarih Lise III) diyen kafanın milliyetçi, ulusunun çıkarları halkının mutluluğu için didinen ve ülke pratiğinden kaynaklanan düşünceli, "kökü dışarıda, sapık akım" olarak sayan kafayı nasıl açıklayabiliriz?

Yine her konuşmalarında, öğretmeninden öğrencisine, işçisinden memuruna politikadan uzak durmalarını öğütleyenlerin "Tanrı Herşeyi Bilir" (Lise I Ed. S. 270-271) başlıklı metindeki tanrının niçin

bazılarının kafir olmalarını dilediğini "Ademoğlanın aklı ona ermez. Onları bilmek lazım değildir. Hemen bize lazım olan böylece itikat etmektir" diyen satırları, hangi politik çıkarlar adına okullara sürdürdüğünü nasıl açıklayabiliriz.

"Devlet, toplumun sınıflara bölünüşüyle sömürülen kitlenin baskı altında tutulması için, sömürücü sınıfın bir aleti olarak ortaya çıkmıştır. Bu ortaya çıkış, ordusu ve polisi ; hapishaneleri ve çeşitli baskı kurumlarıyla bir otoritenin, halk üzerinde bir otoritenin teşekkülü ile olmuştur."

Anayasa, istediği kadar "Herkes düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir; düşünce ve kanaatlerini söz, yazı ve resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir" (Madde 20)

"Kimseye eziyet ve işkence yapılamaz" (Madde 14) desin. Sınıflı bir toplumda yaşadığı süreç, işkenceler, işkenceciler ve işkence görenler hep olacaktır.

Bu dışa bağımlı, yarı sömürge ülkelerde hükümet emnenin; sömürülen kitleyi baskı altında tutarak Devlet olmanın en belirgin özelliğidir çünkü.

Halkın kendi adına kendini yönetip, sosyalizmin, insanı küçülten, onursuzlaştıran tüm insanlık suçlarını silip süpürmesine kadar, "Yedikleri insan eti, içtikleri kan olupdur."

Aytekin Bozkurt

TOKATA TOKAT

Bu günlerde, basında, ençok sözü edilen konu, MEB'liğinin "çağ dışı" ders kitapları. Hergün "ilerici" basın bu konuya ilişkin manşet heberler veriyor: "Er-dem, Talim Terbiye Başkanını görevden aldı; tepkilerle yol açan kitaplar toplatılıyor", "Felsefeye Başlangıç ve Ahlak kitaplarından sonra Edebiyat kitabında da ırkçılık yapıldığı belirtiliyor", "Töb-Der kitapları için Danıştaya başvuru", "Milli Eğitim Bütçesi görüşülürken çağ dışı ders kitapları sorunu Mecliste sert tartışmalara yol açtı".

Görüldüğü gibi bu sorun basınla birlikte, tüm ilerici kuruluşları harekete geçirdi. Hatta Meclisi bile birbirine kattı.

Yeni ders kitaplarının niteliği (içeriği) üstüne bizim söyleyeceklerimiz de, bugün ilerici çevrelerin eleştirilerinden çok farklı değil. Gerçekten bu kitaplar, çok açık seçik milliyetçiliğin, ırkçılığın, yobazlığın propagandasını yapıyorlar. Üstelik MC, bunu pervasızca, Türkiye'de yıllardır hiçbir iktidarın yapamayacağı bir biçimde yapıyor. Yalnız kitaplarla değil, tüm kadroları değiştirerek, üniversitelere milis kuvvetlerini yerleştirerek, baskısını sürdürüyor.

Kuşkusuz bütün bunlara, tüm ilericilerin, örgütlerin, partilerin direnmesi gerek. Ders kitapları içinde bu söz konusu. Elbette basın ilericiyse, ilkökul çocuklarını bile güldüren "Ahlak" kitabına, Türk tarihini bütün bir Batı uygarlık tarihinden üstün tutan "Tarih" kitabına ve benzerlerine karşı çıkacak.

Ama bu gelişmeler, başka önemli gerçekleri de ortaya çıkarıyor. Bugün, gazetelerde, "çağ dışı" kitaplar üstüne yazılar döşenenlerin, danıştaya başvurularının ve Mecliste kavga edenlerin gözden kaçırıldıkları ve ilericiliklerinin sınırını da belirleyen gerçekler bunlar.

Çünkü bu tepkiler, "Tokata tokat" gerçeğinin güzel örnekleri olmaktan öteye gidemiyor. Van depreminde de aydınlarımızın yazarlarımızın sert tepkileri olmuştu ve depremin üstünden bir ay geçtikten sonra, gazetelerde ses, seda yok. Ölen ölü, kalan sağlar bi-

zimidir" deyip, kalanları ordunun ve devletin koruyucu (!) ellerine bırakıp çekildi ilericilerimiz. Sonra bir başka tokat yiyip, MEB'liğinin "çağ dışı" kitaplarına saldırıya geçtiler. Bakalım bu saldırı ne kadar sürecek?

Sonra, bir başka önemli nokta daha var. Bu kitaplar değiştirildiğinde (öyle varsayalım), onların yerini alacak yeni kitaplar için yeniden düşünmek mi acaba ilericilerimiz, "ilerici" basınının yazarları? Yıllardır değişmeyen (en son değişikliği kastetmiyoruz) Tarih kitabı, sosyoloji, edebiyat kitapları hakkında da, şimdi olduğu kadar düşünceler inceleseler, belki başka şeyler de yazabilirlerdi. Egemen ideolojinin üretilmesinde en iyi araçlar olan bu kitaplarda; savaşların nedeni olarak prenslerin öldürülmesi gösterilir. Devletlerin kuruluş tarihleri ve antlaşmaların maddeleri ezberletilir. Edebiyat kitaplarında ekoller vardır ama Tolstoy'dan, Gorki'den, Çehov'dan söz edilmez. Yeni Türk Edebiyatında, çağdaş yazarların adı bile geçmez. Sosyoloji kitaplarında toplum biçimleri; klan, boy, aşiret, modern toplum diye sıralanır, Aile biçimleri toplum yapılarından bağımsızdır. Ahlak hiç değişmeyen bir kavramdır ve daha nice buna benzer örnekler verilebilir. Bu eski "Çağa uygun" kitaplardan. Burjuva ideolojisi, edilgen, düşünceleri çerçevesi, hazır kalıpları olan ve bu düzeni hergün yeniden üreten "insanın" bu yollarla yetiştirir. Bu yolun bir kesitinde karşı çıkmak yeterli değildir. Çünkü "uyumlu insan" oluşturmada kullanılan yöntemin biraz daha keskinleştiği bir anda bağırarak, tepki göstermek salt o bölümü değiştirmeye yarar. Yol yine aynı yol olarak kalır. İşte "ilerici" basının ilericiliği buraya kadardır. Çünkü bu basın, yarın "reform" adı altında değiştirilecek olan, daha demokratik (!) bir "uyumlu insan" yetiştirmeye yönelik kitapların, kadroların yanında olacaktır.

Saime Tuğrul
İstanbul

sosyalist
YARIN

Sahibi : Cenan Bıçakçı
Genel Yönetmen : Aydın Köymen
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : Ender Yiğitel

Adres : G.M.Kemal Bulvarı 112/18, Maltepe/Ankara
Telefon :29 10 42 Posta Çek No :101648
Baskı : Daily News Ofset Dağıtım : Hür-Dağıtım

ABONE ŞARTLARI
Altı Aylık : 100 TL
Bir Yıllık : 175 TL

Cinayet Düzeninde İnsanlık Görevi

aydın köymen

Sosyalist Yarı'nın bu sayısında öykü ve roman yazarı Aysel Özakin'la bir röportaj var. Özakin çağımızda yazarın görevini şöyle tanımlıyor: "Yazar, insanlarda incanca özlemler uyandırabilmeli ve insanın varolan olumsuz koşulları değiştirebilecek kişiliğe ulaşmasına katkıda bulunmalıdır. İnsanlar hayatın güzel olabileceğini hiç bir zaman unutmamalıdır. Yazar, insana cevherini hatırlatmalıdır." Özakin'in söylediklerine katılmamak olanaksız. Ama Özakin'in önerisini yerine getirmek, özellikle 1977 Türkiye'sinde çok zor. Zorluğun iki nedeni var Birincisi, hayatın güzelliğine örnek göstermek hemen hemen olanaksız günümüz Türkiye'sinde. Oysa, bir şeyi anlatmak için özellikle, somut, yaşanan örnekleri sergilemek gerekli. Bakın bakalım ne bulacaksınız? Site öğrenci yurdunda kalan öğrencilerin hayatlarında güzel bir şeyler arayın... Bulan olursa bana da bildirin... Eğer bu genç insanların yaşamında güzel bir şeyler yoksa, gerisi palavra zaten. Özakin'in önerisini yerine getirmedeki ikinci zorluk; o söz konusu ettiği cevherin çok derinlerde kalmış olması. O cevhere ulaşmak çok zor. O cevhere tabanca ile ulaşmanın olanağı yok. Oysa hayat, Özakin'in söylediklerine inanmayanlar için namulun ucunda. Sorun bir bakıma, ölmek ya da öldürmek. Olmuyor Aysel, bu koşullarda o çok boyutlu alabildiğine zengin cevherle yaklaşmıyor insanlar birbirine... Yaklaşırsalar bile, inandırıcı olmuyor bu....

Ahmet Söken, Celal Binici, Cafer Erdem, Çetin Koçoğlu, Mustafa Levent Ersoy... Ne çok isterdim bunların öğrenimleri esnasında gösterdikleri üstün başarıdan dolayı ödüllendirilen genç insanlar olmalarını. Ne çok isterdim bunların, insanca özlemlerle dolu, hayatın en değerli, en güzel şey olduğuna inanmış, inamakla kalmayıp bunu bizzat yaşayan insanlar topluluğunda topluma yararlı işler yaptıkları için saygı duyulan, imrenilen kişiler olmasını. Ama ne o, ne bu. Bunlar öldürüldüler. Nedeni, belkide hiç yaşamadıkları o güzel hayata inanamalarıydı. Bunun için öldürüldüler. Ve işin acı tarafı, içinde bir zaman önce yaşadıkları insan (!) toplumu, onların öldürülmesine kayıtsız kalıyor. Bunlar öldürülürken, TBMM'de parlamenteler maaşlarına zam konusu tartışılıyordu. Bunlar ölerken, seks filmi oynatan sinemaların önünde uzun kuyruklar vardı. Bunlar ölerken, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı, yılın ikinci büyük kabul merasimini düzenliyordu. Gazetelerde, gazetelerin manşetlerinde bu isimlerin hiç biri yoktu. Aksine gazeteler, bu ölüm haberlerine parayla aldıkları ölüm

ilanlarından bile daha az yer veriyorlardı.

Türkiye Cumhuriyetinde yaşıyoruz. Hangi devlet görevlisine sorsan, hangi parlamentere sorsan, hangi gazeteciye sorsan, temel görevinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin hukuka ve adalete dayalı niteliklerini korumak olduğunu söyler. Yaşamı boyunca bu ilkeleri savundğunu belirtir.

Şimdi ben soruyorum bunlara:

Ahmet Söken'in, Celal Binici'nin, Cafer Erdem'in, Çetin Koçoğlu'nun, Mustafa Levent Ersoy'un katilleri bulunmadı daha. Bul-

YAZARIN KALEMİYLE, RESSAMIN
FIRÇASIYLA, TİYATRO
OYUNCUSUNUN MİMİKLERİYLE
GÖREV YAPTIĞI GÜNLER
GEÇTİ.
BUNLARI YAPARKEN, KAVGAYA
BEDENLE DE KATILMAK
GEREKİYOR.
AKŞAMLARI YAZI YAZACAĞIN
GÜNDÜZLERİ KAPI KAPI
DOLAŞIP ANLATACAĞIN.
SOKAKLARDA YÜRÜYECEKSİN.
ÖRGÜTLENECEK,
ÖRGÜTLEYECEKSİN.
BAŞKA ÇIKAR YOL YOK.
TABİİ EĞER SENDE YAŞAMI
SAVUNUYORSAN.....

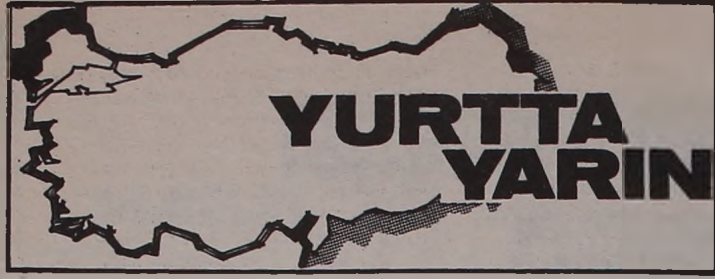
mak için ne yapıyorsunuz? Siz emniyet amirleri, polis memurları, nasıl olupta İzmir'de bir Fransız kadınına tecavüz edenleri 12 saat içinde yakalarken, güpegündüz, yüzlerce insanın gözü önünde öldürülen bu genç insanların katillerini bulamıyorsunuz? Siz sayın Cumhurbaşkanı, bayramlarda televizyon ekranlarından barış, kardeşlik; insanlık nutukları atan siz, bu genç insanların katillerinin bulunması için ne gibi bir çaba harcıyorsunuz? Yoksa bu konuda da eliniz, kolunuz yasalarla bağlı mı? Siz, "yurtsever", "ilerici", "demokrat" gazeteci dostlar. Acaba yüzbinlere hitap ederken bu cinayetlere ne kadar ve nasıl yer veriyorsunuz gazetelerinizde? Neden aklınıza, her faşist cinayetten sonra bir günlük boykot yapmak gelmiyor? İşten atılmamız, bu cinayetlerden dahamı önemli? Ya siz, pek sayın bilim adamları. Hukuk fakültelerinde, bu fakültelerin anfilerindeki kürsülerde, klasik hak ve özgürlüklerden bahseden, insan haklarını anlatan pek sayın hukuk profesörleri. Ne yapıyorsunuz? Neredesiniz? Yoksa öldürülmek ve öldürmekte insan hak ve özgürlüklerine mi dahil? Niye sesiniz çıkmıyor? Neden küppelerinizle sokaklara dökülmüyorsunuz? Nasıl olupta hala o kirli

ellerin verdikleri paraları, maaş diye ceplerinize koyabiliyorsunuz? Sizi de öldürürler diye mi korkuyorsunuz? Sizin canınız can da, o genç insanlarınki ne acaba?

Türkiye Cumhuriyetinde yaşıyoruz. Ve bu ülkede tek suçları okumak istemek olan bir sürü genç insan, bu olanağa ancak "ülküci" olduğu zaman sahip oluyor. Geçen pazartesi günü Cumhuriyet Gazetesinde Sadun Tanju feryad etmiş. Kızı "ülküci"ler tarafından silah zoruyla yürüyüşe zorlandı diye. Ve kızına çözüm olarak, bundan sonra okula gitmemesini önermiş. Oldumu ya. Sayın Tanju, niye sende kızınla beraber gitmiyorsun okula? Niye tek tek öğrenci velilerini dolaşıp, onları da okula gitmeye zorlamıyorsun? Niye gelip beni bulmuyorsun, kolkola girip sokaklarda yürümüyoruz? Sadece yazmakla olmuyor. O zaman üniversite hocalarını kınamaya da hakkımız yok.....

Geçti artık o günler. Yazarın kalemiyle, ressamın fırçasıyla, tiyatro oyuncusunun mimikleriyle görev yaptığı günler geçti. Şimdi iş başka. Bunları yaparken, kavgaya bedenle de katılmak gerekiyor. Akşamları yazı yazacaksin. Gündüzleri kapı kapı dolaşıp anlatacağın. Sokaklarda yürüyeceksin gerekirse dövüleceksin. Ve mutlaka ama mutlaka siyasi uğraşa gireceksin. Örgütlenecek, örgütleyeceksin. Başka çıkar yol yok. Tabii eğer sende yaşamı savunuyorsan.....

İşte böyle. Şimdi tekrar Aysel Özakin'in röportajına dönelim. Ne yazık ki bu haftaki yazımda Özakin'in dediği gibi, insanlara yaşamın güzel olduğunu anlatamadım. Ve öyle gözüküyorki, bu koşullar altında bunu anlatmaktan da bir süre vazgeçeceğim. Çünkü soyut oluyor. Kalemim ucundan, katiller, namusuzlar, hayvanlar gibi kelimeler dökülmek istiyor. Oysa ben de bu kelimeleri hiç sevmiyorum. Ama içimden küfretmenin ötesinde, bağurmanın, hatta durumu hala anlayamıyanlara zor kullanarak anlatma isteminin dışında bir şey gelmiyor. Ve bütün bunlar Özakin, insanı katı, sinirli, sert yapıyor. Güzellikleri düşüne miyecek hale getiriyor. Bu yüzden de kınanıyor, eleştiriliyor. Ama koşullar bu, 1977'nin Türkiye'sinde. Ve ne yazık ki, mücadelenin günlük, gerçek, pratik ve kaba yanlarıyla uğraşamayacak kadar "yüce ve ince ruhlu" olan kimseler, sosyalizmin insani çabasına katılmıyorlar.....

MC nin FİNANSMAN ACIGINA BULDUGU ÇARE :

YASALARI UYGULAMAMAK

1977 YILI BÜTÇE TASARISINDA,
BELEDİYELERE DEVLET YARDIMI YAPILMASINI,
HAKSIZ OLARAK GÖREVLERİNDEN ALINAN KAMU GÖREVLİLERİNE
DANIŞTAYCA HÜKMEDİLEN TAZMİNATLARIN ÖDENMESİNİ,
DEPREM FONUNA TEKEL ZAMLARINDAN AKTARMA YAPILMASINI,
DEVLET ARSA OFİSİNE FON AYRILMASINI,
ORMAN KÖYLÜLERİNE YARDIM YAPILMASINI ÖNGÖREN
YASA MADDELERİNİN
BİR YIL SÜREYLE UYGULANMAMASI ÖNGÖRÜLÜYOR.

MC büyük bir açmazın içinde. Bir yanda halen Millet Meclisi Bütçe Komisyonunda görüşülmekte olan 220 milyarlık bir bütçe tasarısı, öte yanda ise hergün daha da derinleşen bir ekonomik kriz var. Bu iki olgu birbirleriyle çelişki halinde. Çünkü ekonomik kriz 220 milyar liralık bir bütçenin uygulanma olanağını tümüyle ortadan kaldırıyor. Bütçe tasarısına konmuş olan ödeneklerin karşılığı yok. Oysa "Böyük Türkiye" için mutlaka bu ödeneklerin karşılığının bulunması gerekli. Bu, hem "Böyük Türkiye" yutturmacasının devamı ve hem de MC'nin sürdürülmesi için gerekli. Zira MSP'ye bağlı Sanayi Bakanlığı, kendisine bütçe tasarısında kağıt üzerinde vaadedilen yatırım fonlarının eksiksiz ödenmesini istiyor. MSP, koalisyonun devamı için bunu şart koşuyor.

MC'nin AP'li Maliye Bakanı, bu açmaza çare olarak bazı yasa hükümlerinin 1977 yılı bütçe tasarısına konan geçici hükümlerle 1 yıl süreyle uygulanmamasını getiriyor. 1977 yılı bütçe tasarısında yer alan 84. madde ile; belediyelere devlet yardımı yapılmasını, Danıştayda açılan ve kazanılan tazminat davalarında tazminatların hemen ödenmesini, Deprem Fonuna, Tekel zamlarından aktarma yapılmasını, Devlet Arsa Ofisine fon ayrılmasını, orman köylülerine yardım yapılmasını öngören yasa maddelerinin 1977 mali yılı içinde uygulanmaması öngörülüyor. Böylece, burardan elde edilecek fonlarla MC'nin ve yutturmacaların devamı sağlama bağlanmak isteniyor.....

ANAYASA MAHKEMESİNE RAĞMEN..

1961 Anayasasının önemli yeniliklerinden birisi "Anayasa Mahkemesi" dir. Anayasaya göre "kanunların Anayasaya uygunluğunu denetlemekle" görevli bulunan bu mahkemenin vereceği kararlar keşindir ve Resmi Gazetede yayınlanır yayınlanmaz Devletin yasa, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar.

Anayasa Mahkemesinin kararlarının niteliği budur ama, bu MC'yi bağlamamaktadır. Çünkü 1977 yılı bütçe tasarısının 84. maddesinde yer alan ve bazı yasa maddelerinin 1 yıl süreyle uygulanmamasını öngören hüküm, aynı kapsama 1976 yılı bütçesinde de yer almış ve öğrenildiğine göre Anayasa Mahkemesi tarafından bir süre önce iptal edilmiştir. Ancak bu karar bugüne kadar Resmi Gazetede yayınlanmadığı

sayfa 4

1977 mali yılı bütçe tasarısının 84. maddesi ile, bu hükümlerin bir yıl süreyle uygulanmaması istenmektedir.

SEN MİSİN MC'LI BELEDİYE SEÇMEYEN (!)

6802 sayılı yasanın 66. maddesi "istihsal vergisinden bir bölümünün belediyelere verilmesini" öngörmektedir. Yasanın bu maddesine göre, tekel maddelerinden alınan istihsal vergisinin yüzde 2 si İller Bankasına yatırılmakta, bu para banka tarafından en geç ertesi ayın onbeşine kadar son nüfus sayımındaki nüfus miktarına göre belediyelere ödenmektedir. Bu paranın yüzde 80'i doğrudan belediyelere aktarılmakta, yüzde 20'si ise İç İşleri Bakanlığı emrinde tutulmakta, İç İşleri Bakanlığı gerektiğinde bu yüzde 20'yi de ihtiyacı olan belediyelere göndermektedir.

197 sayılı yasaya göre ise, motorlu kara taşıt vasıtaları vergisi ile, karayolları trafik yasasına uygun olarak tahsil edilen vergi ve cezaların yüzde 11'i belediyelere ödenmesi gerekmektedir. Yasa, anılan oranın tutarının eşit taksitlerle her ay sonunda İller Bankasına yatırılmasını ve belediyelere son nüfus sayımı sonuçlarına göre en geç ertesi ayın onbeşine kadar dağıtılmasını öngörmektedir.

İşte MC hükümetinin 1977 mali yılı bütçe tasarısı, bu yasaların ilgili hükümlerini "uygulanmayacak yasa maddeleri" arasında saymıştır. Böylece belediyelerin en az 300 milyon liralık yasal gelirlerine MC hükümeti el koymaktadır. Zira 1977 bütçesinde, tekel maddelerinden alınacak istihsal vergisinin 12,5 milyar lira olacağı tahmin edilmekte, bunun yüzde 2 si 250

gibi, aynı iptal edilen madde 1977 mali yılı bütçe tasarısında da yer almıştır.

ORMAN KÖYLÜLERİNE YARDIM EDİLMEYECEK

MC'nin 1977 mali yılı bütçe tasarısının 84. maddesinde uygulanmaması öngörülen yasa maddelerinden birisi, 6831 sayılı yasanın 13,64, 35. maddeleridir.

6831 sayılı yasanın 13. maddesi "Devlet Ormanları içinde veya civarında olupta bu ormanlardan geçimlerinin sağlanmasına olanak bulunmayan köylerde ve dağınık yerlerde oturanlara Ziraat Bankası açılması öngörülen kalkınma kredisi için Ziraat Bankası sermayesine mahsuben Tarım Bakanlığı bütçesine en az 50 milyon liralık ödenek konmasını" hükmetmekte, aynı yasanın 64 ve 35. maddeleri ise "orman köylüsüne değişik amaçlarla devlet tarafından kredi açılmasını" öngörmektedir.

55 milyon lira yapmaktadır. Aynı şekilde, 1977 bütçesinde, cezalar hariç motorlu kara taşıt vasıtaları vergisinden 500 milyon liralık bir gelir elde edileceği hesaplanmakta, bunun belediye payı olan yüzde 11'i ise 55 milyon lira tutmaktadır.

Yasalarda belediyelere ödenmesi gereken bu payların nüfus oranlarına göre dağıtılacağı öngörüldüğü hatırlanacak olursa, "MC, bu yasa maddelerinin işleyişini bütçe yoluyla engelleyerek hem finansman kaynakları yaratmaya çabalamakta ve hem de kendi adaylarını seçmeyen büyük kent vatandaşlarını cezalandırmakta" biçimindeki bir yargı hiç te yanlış olmamaktadır....

ARSA OFİSİNİN SIRASIMI ?

MC'nin tek kaygusu "Böyük Türkiye" safatasını devam ettirmek ve koalisyonu bozmamak. Bunun maliyetinin "arsa spekülasyonunu önleyememek" olması hiç önemli değil. Nitekim yine 1977 bütçe tasarısı ile, 1164 sayılı yasanın 5. maddesinin bir yıl süreyle uygulanmaması öngörülerek, bu yargıya haklılık kazandırıyor.

Söz konusu yasa maddesi; "Devlet Arsa Ofisinin döner sermayesinin 10 yıl içinde 250 milyon liraya ulaştırılması ve bunun içinde Maliye Bakanlığı bütçesine her yıl belirli miktarda ödenek konulması" nı öngörüyor. Bu hükmün uygulanmaması ile arsa spekülasyonunu önlemek için kurulmuş olan "Devlet Arsa Ofisi" güçsüz kılınmakta ve görevini yerine getirmesi bütçe ile engellenmekte.....

DANIŞTAYIN TAZMİNAT ÖDENMESİNE İLİŞKİN KARARLARI DA UYGULANMAYACAK

Kamu görevlilerine, haksız işlem nedeniyle Danıştay kararıyla ödenmesi gereken tazminatlar, 1050 sayılı yasanın 59. maddesine göre ödenir. Bu maddeye göre, ilana bağlı borçlardan olan tazminatlar, bütçe de yer bulunmadığı takdirde "ihtiyat ödeneğinden" ödenir. Eğer bu ödenek de yetmezse, fark "beklenmeyen giderler" faslından tamamlanır.

1977 mali yılı bütçe tasarısında "beklenmeyen giderler" faslının ilana bağlı borçlar için kullanılmasının ancak Maliye Bakanının önerisi ile olabileceği belirtilmektedir. Böylece Danıştayın hiç bir kararını uygulamayan MC, tazminat ödenmesine ilişkin kararlarını da uygulamaktan kaçınma olanağını, bütçe yoluyla kazanmaya çalışmaktadır.

MEMURLARIN ORTA ÖĞRENİM YAPAN ÇOCUKLARINA PANSİYON ÜCRETİ ÖDENMEYECEK....

657 sayılı yasanın 199. maddesi şöyle der: "Mahrumiyet bölgelerinde çalışan devlet memurlarının orta öğretim yapan çocukları için pansiyon ücreti ödenir. Bunun miktarı tespit edilen pansiyon masraflarının yüzde ellisidir."

1977 mali yılı bütçe tasarısında 656 sayılı yasanın 199. maddesinin de 1 yıl süreyle uygulanmaması istenerek, böyle bir yardımın yapılmasından kaçınılması olmaktadır.....

DEPREM FONUNA TEKEL ZAMLARINDAN AKTARMA YAPILMAYACAK

1977 yılı bütçe tasarısında sayılan, uygulanmayacak yasa hükümleri arasında 1571 sayılı yasanın 1. maddesi de yer alıyor. Uygulanmayacak bu madde; "tekel maddelerine yapılan zamlar nedeniyle, zamlı fiyatlarla, zamdan önceki fiyatlar arasındaki farkın belirli oranının depremlerde kullanılmak üzere Merkez Bankasında açılan Deprem Fonuna yatırılmasını" öngörüyor.

Deprem felaketine uğrayanlara yeterli devlet yardımı yapılması için açılmış olan bir yasal kapı da böylece MC tarafından kapatılmış oluyor....

YABANCI PETROL ŞİRKETLERİ KARŞISINDA MC'NİN BOYNU KILDAN İNCE....

Görüldüğü gibi MC, finansman ihtiyacını karşılayabilmek için taştan su çıkarmaya çalışıyor. Daha

doğrusu halkın suyunu çıkararak kendi devamını sağlama bağlamak istiyor. O kadar ki meur çocuklarına yapılan cüzi bir yardıma bile göz dikiyor. Üstelik Anayasa Mahkemesinin kararı bile hiçe sayıyor. Ama bütün bunları yapabilen MC, karşısına yabancı petrol şirketleri gelince hemen boyun eğiyor. Yine daha doğrusu, kimlerden yana olduğunu, kimlerden, hangi güçlerden destek aldığını pervasızca ortaya koyuyor. Emperyalist güçlerin usaklığını yaptığını açıkça ilan etmekte hiç bir sakınca görmüyor....

1977 mali yılı bütçe tasarısı, MC'nin sınıfsal niteliğini ve temsilcisi olduğu burjuvazinin emperyalizme bağımlılığını bir kez daha belgeliyor....

Nasıl ?

Türkiyede bir "Petrol İşleri Genel Müdürlüğü" vardır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı olan bu Genel Müdürlük, yabancı şirketlerin Türkiye'deki faaliyetlerini denetlemekle görevlidir. Bu Genel Müdürlüğün görevini tam olarak yerine getirememesinin nedenlerinden biride gelirlerinin yetersiz olmasıdır.

"Petrol İşleri Genel Müdürlüğü", bir yandan devlet bütçesinden yapılan yardımlarla, öte yandan da petrol arama hakkına sahip olan şirketlerin ödediği "devlet hakkı" ile gelirlerini sağlar. Belirli bir arazide petrol sondajı yapmak hakkına karşılık, şirketler devlete arazinin ölçülerine göre belirli bir miktar para ödemekte ve buna "devlet hakkı" denilmektedir. 1977 yılı bütçe tasarısı, işte bu Genel Müdürlüğün gelirlerinin ilişkin 1702 sayılı yasanın 8. ve 9. maddelerinin de 1 yıl süreyle uygulanmamasını öngörüyor. Daha açık belirtmek gerekirse, bütçe taslağında petrol şirketlerinin ödemekle yükümlü oldukları "devlet hakkı" nın 1 yıl süreyle alınmaması öngörülmüştür. Böylece hem yabancı ve özel petrol şirketlerine büyük bir çıkar sağlanırken, hemde "Petrol İşleri Genel Müdürlüğü" nün zaten kısıtlı olan gelirleri daha da azaltılarak denetim görevini yerine getirmesi iyice olanaksızlaştırılıyor.....

DÖVİZ SIKINTISINA ÇARE: DIŞ KREDİLER İÇ FİNANSMANDA KULLANILACAK

Geçtiğimiz hafta içinde Maliye Bakanı Yılmaz

Ergenekon, lir basın toplantısı düzenlemeye kalkıştı. Kendi ifadesine göre, "büyük bir reformu gerçekleştirmiş, hem döviz sıkıntısını ve hem de iç finansman sıkıntısını kökten sökecek bir tedbiri gerçekleştirmişti." Bu nedenle yerinde durmuyor, başarısını bir basın toplantısı düzenleyerek, basın mensuplarıyla da paylaşmak istiyordu. Allahtan Bakanlık uzmanları kendisini yatıştırdılar da Yılmaz Ergenekon'da zaten hep alaya alındığı basın mensupları önünde bir kez daha gülünç duruma düşmedi. Böylece koskoca reform (!) sessiz sedasız, Resmi Gazetenin 19 Ocak 1977 tarihli nüshasında yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Yürürlüğe giren karar, Maliye Bakanlığının Türk Parasını koruma hakkındaki 17 sayılı kararına ve özel dış krediler hakkındaki 6 nolu tebliğine ilişkin bir değişiklik kararı idi. Bu karara göre, yurt dışından sağlanacak olan aynı ve nakdi kredilerin iç-f finansman ihtiyacında da kullanılabilmesi öngörülmüştür. Oysa bundan önceki uygulamada aynı ve nakdi dış kredilerin iç finansmanda kullanılabilmesi için, kredinin kullanılabilmesi için projenin plan ve yıllık programda yer alması, fizibilite raporunun bulunması, teşvik belgesinin bulunması ve toplam kaynak ihtiyacının yüzde 40' ının yurt içinden sağlanması gerekiyordu. İşte bu yeni reform (!) kararname ile bütün bu koşullar ortadan kaldırılıyor, özkaynak bulunsun bulunmasın, proje olsun olmasın, dışardan kredi bulan birisi bunu istediği gibi yurt içinde kullanma olanağına kavuşuyordu.... Ama böyle bir uygulama dilencilik kapılarını tümüyle açıyor, dışa bağımlılığı mali yönden iyice artırıyor, yurt içine mal karşılığı olmayan para sokarak enflasyonist bir baskı yaratıyor, bütün bunlar Maliye Bakanının umurunda değildi. O, bir reform (!) yapmıştı. Şimdi, Merkez Bankası kasasına olukla döviz akacak ve böylece döviz dar boğazından kurtulunurken öte yandan da özel teşebbüsün finansman ihtiyacı karşılanmış olacaktı. Kendisi dış borçla ayakta duran bir iktidarın, temsilcisi olduğu burjuvaziye de aynı olanağı sağlamaması zaten düşünülemezdi. Yılmaz Ergenekon bunu başarmıştı.....

TÜRKİYEDE İŞÇİ ÜCRETLERİ, FİYATLARI DAİMA GERİDEN İZLERKEN, İMALAT SANAYİ DALINDA ORTALAMA İŞÇİ ÜCRETİNİN YILLIK TUTARI 24 BİN 500 LIRA İKEN, ASGARI ÜCRET SANAYİ İŞÇİSİ İÇİN GÜNDE 60 LIRA, TARIM İŞÇİSİ İÇİN 50 LIRA İKEN, KİŞİ BAŞINA BİR YILDA İSABET EDEN ULUSAL GELİR 1968 FİYATLARIYLA 4 BİN 250 LIRA GİBİ DÜŞÜK BİR DÜZEYDE BULUNURKEN, PARLAMENTO MAAŞLARI 9 BİN 764 LIRA YÜKSELEREK, 25 BİN 911 LIRA OLDU. BU DURUMA: KURULTAYLARINDA "EMEK EN YÜCE DEĞERDİR" DİYE AFIŞ ASAN HALKÇI, DEVRİMCİ

CHP ne dedi?

HALUK ÜLMAN (CHP: İstanbul Milletvekili)

"Parlamentonun aldığı bir kararın seçimle ortaya gelmeyen bir üye olarak eleştirmem doğru olmaz. Ben kontenjandan geldim. Seçim yatırımı yapmadım. Ancak bizim gruptaki büyük çoğunluk maddi sıkıntı içinde. Bu sıkıntı da milletvekilliği kavramının yanlış anlaşılmasından doğuyor. Milletvekili dediğin, seçmenlerini misafir edecek, onların işlerini takip edecek, işsiz iş, hastaya yatak bulacak, şeklinde anlaşılıyor. Oysa, milletvekilliği kavramı doğru anlaşılrsa, lüzumundan çok masraf gerektiren bu işlemler yapılmazsa, bizimkiler de eski aylıklarıyla gül gibi geçinirler."

KEMAL ATAMAN (CHP, Ankara Milletvekili)

"Daha önce çıkan yasaya göre Meclisin aldığı yasal bir haktır."

ALİ KÖKBUDAK (CHP, Konya Milletvekili)

"Bu konuda yalnız üzüntülü olduğumu söyleyebilirim. Neden üzüntülü olduğumu takdir edebileceğiniz kanısındayım."

NİYAZİ ÜNSAL (CHP, Erzincan Senatörü)

"Şerefimizle oynuyorlar ama ben bugün de yarı da bu parayı alacağım. Sanki bir hirsız da, başkaları hazinesini mi koruyor."

YUSUF ZİYA YAĞCI (CHP, Ankara Milletvekili)

"Yasalara uygun olan komisyonun kararına komisyon üyesi olarak bende imza koydum. Parlamento üyesi olarak komisyonun kararına uygun olarak komisyon üyesi olarak komisyonun kararının doğru ve yasal olduğunu kabul etmişim. 6 Ocak 1977 günü oturumda Millet Meclisi bu raporu onaylamıştır. CHP Grupuna mensup bir milletvekili olarak parti yöneticilerimizin bilgisi dışında bir şey yapmış, bir hareket bulunmuş değilim."

MUHSİN BATUR (CHP Senatörü)

"Sayın Genel Başkan 6 ay önce zammin prensibine evet demişti. Sayın Ecevit o dönemde yalnızca zamanlamayı yöneticilere bırakmıştı. Bu durumda biz bu işin altından zor kalkarız."

DÜNYADA YARIN

İSPANYA

MÜCADELESİ BÜYÜYOR

Sayıları 150 kadar olan ve içlerinde çocuklarla, yaşlı kadın ve erkeklerin bulunduğu bir topluluk, Aralık'ın ilk günü İspanya'da üç haftalık bir konferans gezisine çıkmış olan Amerikan Sosyalist İşçi Partisinin ileri gelen üyelerinden Linda Jennes'i dinlemek üzere bir araya geldi.

Bu toplantı, yetkililerin bu yörede izin verdikleri ilk toplantı idi. Daha önceki toplantı yasaklanmıştı.

Şehir kulübünden bir temsilci, öğleden sonraki toplantının konusunun, "Amerika Birleşik Devletlerinde Kadınların Özgürlük Hareketi" olduğunu, sosyalizm ve İspanya'ya ilişkin konulara değinilmesine izin verilmediğini bildirdi.

Toplantının başlamasından birkaç dakika önce kendisine bildirilen bu yeni durum karşısında Linda, "Feminizm ve Sosyalizm" başlığı altında tasarladığı konuşmasında aceleyle bazı değişiklikler yaptı. Ama yine de konuşmasını, devrimci bir sosyalist olarak, "kadının tümüyle kurtuluşunun yalnızca sosyalist bir devrimle mümkün olabileceğine inandığını" açıklayarak bitirirken gülümseyerek "Amerika Birleşik Devletlerinde demek istiyorum" diye de ekledi. Dinleyiciler gülmekten kendilerini alamadılar.

Toplantı, izin verilen konunun dışına çıkılmasını engellemek üzere bulunan birkaç polise rağmen, o güne kadar yapılan toplantıların en hareketlisi olarak geçti.

Konuşmayı takiben yapılan tartışmada çocuk aldırma hakkı, katolik kilisesinin iki yüzü ahlak anlayışı, kadının biyolojik olarak erkekten güçsüz olduğu savma ilişkin sorular yöneltildi. Yaşlıca bir kadın, toplantının belli konularda kısıtlanmış olmasına rağmen, öfkeyle, İspanya'da kadının yeri konusuna değindi ve bu gün İspanya'da tartışılan bir konu olan Amerika'daki bekar annelerin haklarına ilişkin bir soru yöneltti.

"Beni yanlış anlamayın, bunlardan birisi değilim" dedi ve hemen ardından ekledi, "belki bunlardan birisi olmaya fırsatım olmadı da ondan".

Yaşlıca bir adam, kadının erkekten daha güçsüz olduğunu ileri sürdü, "erkeğin üstün gücünden" ve "kadınların konularının farklı oluşundan ileri gelen sorunlardan" söz etti. Dinleyiciler arasındaki birkaç genç kadın, hararetle bu görüşü çürütmeye giriştiler. Bunlar, Jennes'in gezilerinde hemen her zaman karşılaştığı, ön yargılar ve geriçi yasalarla sabrını yitirmiş olup, giderek daha güçlenen İspanyol kadınının özgürlüğü hareketinin tipik taraftarlarıydı.

Jennes, toplantıdan bir gün önce Madrid'te, kadın özgürlüğü örgütünün dört lideriyle, yine Madrid'in ileri gelen feminist avukatlarından birisinin ofisinde bir araya gelmişti.

Bu toplantıda önce, İspanyol feminist hareketinde bu gün üzerinde en fazla durulan zina ve boşanma konuları ele alındı.

Toplantıda bulunan kadınlardan birisi feminist hareketin, zina, çocuk düşürme veya evi terk gibi kadın suçlarından hapiste bulunan kadınların genel af la serbest bırakılmalarına ilişkin talebi daha da artırdığına dikkati çekti.

Bunu, İspanyol ve Uluslararası feminist hareketlerin ele aldığı sorunların hararetle tartışılması izledi.

Kadınların özgürlüğü cephesinden bir lider, kadınların bugün öne sürdükleri istemleri, kapitalist toplumun karşılayabileceğini ileri sürdü. "Bu sistem, ücret eşitliği, eğitim özgürlüğü, çocuk bakımı, serbest çocuk aldırma gibi konularda çözümler getirebilir. Ailenin taleplerini karşılayabilir" dedi.

Kadın hareketinde verilen mücadelenin, bu tür reformlar etrafında yoğunlaşması yerin, taleplerin, kapitalizmin karşılayamayacağı boyutlara ulaştırılması

si doğrultusunda olması gerektiğini söyledi. Diğer kadınlar buna katılmadılar.

Jennes "sanırım kapitalist sistem, şurada burada bazı reformları gerçekleştirebilir" dedi. "Örneğin, Amerika Birleşik Devletlerinde kürtajın meşrulaştırılması, bazı çocuk-bakım merkezleri ve diğer şeyler. Fakat kapitalizm, kadınların sorunlarının çözümünü, gerçek özgürlüklerini kuşkusuz garanti edemez, bunu sağlayamaz. Mevcut aile düzeni ve kadınlar üzerindeki ekonomik baskı olmaksızın kapitalizmin yaşayabileceğine inanmıyorum. Kazandığımız bu reformlar, kapitalistler ve onların sistemleri için bir kazanç değildir. Bunlar kadın için, özgürlüğümüz için ve savaşımız için bir kazançtır. Kadınların, çocuk-bakım merkezleri, eşit ücret, serbest çocuk aldırma ve boşanma hakkı gibi halen ileri sürdükleri talepleri için verdikleri kavga kadınların özgürlüğü hareketinden ve tüm işçi sınıfından soyutlanamaz" diye devam etti. Birçok kadın bu görüşlere katıldı.

Feminist bir devrimin, kadınlar üzerindeki baskıyı kaldırmaya yeterli olduğunu öne süren Feminist Topluluğu liderine, Jennes itiraz etti;

"Şunu unutmamamız gerekir ki, bu toplumda baskı altında tutulanlar veya sömürülenler yalnızca kadınlar değildir."

Jennes, Amerika Birleşik Devletlerindeki siyahlar ve Chicamoslara dikkati çekti ve kapitalizmde hem kadın, hem erkek tüm işçi sınıfının sömürülmesi üzerine konuştu.

"İki şeye ihtiyacımız" var dedi :

"Kendi taleplerimiz çerçevesinde organize olmuş, kadınların yürüttüğü, bağımsız bir kadın hareketi

ti oluşturmak ve diğer baskı altındaki sektörlerle sürekli olarak ilişki kurmak. Bizim aynı zamanda, tüm mücadeleyi sosyalist devrimin başarılması doğrultusuna yöneltecek, devrimci bir partinin bilinçli liderliğine ihtiyacımız var."

Demokratik kadınlar derneğinden bir delege, tartışmaya başka bir noktadan girdi. Kadının esas olarak demokratik haklar için mücadele vermesi gerektiğine inanıyordu.

İspanya'da ancak demokrasiye kavuşulduktan sonra, kadının, özel talepleri için mücadele vermesi gerektiğini ileri sürdü. Jennes bu görüşe şiddetle karşı çıktı. "Kadınlar hiçbirşeyi beklememelidirler. Hemen örgütlenmeli ve kavgaya girmelidirler. Böylece daha geniş boyutlu mücadelelere de katılmış oluyoruz."

Bu görüşe kadınların bazıları katıldı, bazıları katılmadı. "Fakat" dedi Jennes, "bu düşünüş alış-veriş önemli. Ayrıldığımız, farklı olduğumuz herşeyi demokratik ve saygılı bir atmosfer içinde tartışmalıyız. En can alıcı nokta ise, talepler etrafında birleşmemizdir. Talepler konusunda birleştiğimiz noktalar da çoktur." Buna katılanlar çok oldu.

Bunlar ve bunlara ilişkin sorular, Jennes'in o gün öğleden sonra Madrid Üniversitesinde 500 kişiye yaptığı konuşmada yeniden ele alındı. Jennes'le birlikte, konuşmacılar arasında Jennes'in gezisini düzenleyen, Devrimci Komünist Birliği'nin üyeleri de vardı.

Madrid'de bulunan İspanyol basın ile birçok sözlü görüşmesi oldu. Madrid'in günlük gazetesi olan EL PAIS'de uzun bir makale yayımlandı. Ziyareti ülke televizyonundan halka duyuruldu.

Barcelona ve Valencia'da konferanslar verdi. Valencia'da, Üniversitede iki toplantıya katıldı. Birisinde 700 öbüründe 200 kişiye seslendi.

MADRID'DEKİ TOPLANTI YASAKLANDI

Birisinde "Birlikte demokrasiyi kurabiliriz. Aralık 15'de oy verelim" yazılıydı.

En dokunaklı olan bir tanesinde ise "Ne demek istediğimizi doğrudan doğruya anlatmanın zamanı geldi. Demagojiye son verin. Aralık 15'de oy kullanın !!!" deniyordu.

İspanyada demokrasi yoktur ve demagoji her zaman olduğundan daha da yaygındır.

Geçerliliği tartışma götürür referanduma karşı çıkan politik partilerin liderleri, boykota ve toplantılara teşvikten dolayı -ki bunlar resmi hükümet izni gerektirir ve çoğunlukla yasaklandı, -tutuklanışlardı. !!! Aynı durum, Madrid'de, 1 Aralık'ta bir araya gelen işçi sınıfına karşı, ilk kez bir konuşma yapması beklenen Linda Jennes'in toplantısının da başına geldi. Sosyalizm ve kadınların özgürlüğü konusunda konuşmasını dinlemek üzere geldikleri toplantı salonunun girişinde sivil polisleri gören halk hızla yan sokaklara girip kayboldu.

Ülkeyi gerçek bir demokrasiye götürmesi beklenen Aralık 15'deki referanduma halkın katılımı için, halkı uyaran dev ilanlar, İspanya'nın her tarafında göze çarpıyordu.

Madrid'deki Sivil Hükümetin, toplantının yapılması gereken Kültür merkezine gönderdiği yazıya göre toplantı Ceza yasaları kapsamına girebilecek olan hareketlere yol açabileceği" nedeniyle yasaklanmıştı.

YASA DİNLEMİYEN TİPİK BİR TEKEL ÖRNEĞİ :

ÇUKUROVA

ELEKTRİK A.Ş.

TÜRKİYE ELEKTRİK KURUMU (TEK) YASASIYLA BİRLİKTE ELEKTRİK ALANINDA DEVLET EGEMEN DURUMA GETİRİLMİŞ, HERHANGİBİR ÖZEL FİRMAYA İMTİYAZ HAKKI ORTADAN KALDIRILMIŞTIR. NE VAR KI BURASI TÜRKİYEDİR. YASALARIN GENELLİĞİ İLKESİ BAZEN GEÇERLİDİR BAZEN DEĞİLDİR. TEK YASASI DA ÇUKUROVA ELEKTRİK AŞ'İNİN İMTİYAZINI ORTADAN KALDIRAMAMIŞTIR."

Türkiyede kapitalizmin 1950'lerden sonra hızlanmasıyla birlikte tekelleşme eğilimleri de artmış ve bu yönde varolan ekonomik sistem "tekelci, uluslararası tekellerle bağlantılı, giderek dışa bağımlılığı artan" bir sistem olarak nitelenmiştir. Bu sözler o denli çok söylenmiş ve yazılmıştır ki, neredeyse kavramlar anlamını yitirme, üzerinde sanki düşünülmesi gerekli olmayan boyutlara varma eğilimleri taşımaya başlamıştır.

Oysa, kavramları somutlaştırmak, üzerinde yeniden düşünmek için, somut örneklerden hareket etmek her zaman bu yanlışları ortadan kaldırmaya yetmektedir. Türkiye'de tekelleşme eğilimlerinin artmasına, devlet içinde devlet yaratma ve devlet eliyle özel şirketlere nasıl yarar sağlandığına ve bu yararın hangi yöntemlerle uluslararası bağlantıların oluşturulduğuna en açık örneklerden biri, elektrik üretiminde görülmektedir günümüzde. Özetlenen yargıların elektrik kesimindeki en güçlü temsilcisi Çukurova Elektrik Anonim Şirkettir.

Yıl 1952 dir. "Her mahallede bir milyoner yaratmak" düşüncesiyle iktidara gelen Demokrat Parti Çukurova bölgesini ve ovanın çevresini sulamak ve elektrik enerjisi sağlamak amacıyla Seyhan Barajı projesini hazırlar. Ama elde para yoktur. DP hem Amerika ile, hem de uluslararası finans kuruluşlarıyla yeni yeni ilişkiler kurmaya başlamıştır. İlk deneme için fırsat çıkmış ve Seyhan Barajı için Dünya Bankasından kredi almayı tasarlamıştır. Banka o tarihte 2 milyon dolar borç vermeyi kabullenmiş, ancak Türk Hükümeti ile yaptığı anlaşmaya da bir küçük (!) madde eklemeyi ihmal etmemiştir. Barajın yapımında ve sonrasında üretim görevlerini de yüklenecek olan bir "Anonim Şirket" kurulacaktır. Anonim Şirketin kurulması yetmeyecek, "inandırıcı belgelerin bankaya sunulması" gerekecektir. İşte, kredi alabilmek için uluslararası bir finans kuruluşundan alınan direktif yerine getiriliyor ve Çukurova elektrik Anonim Şirketi "yabancı bir babanın" Türkiye'deki uzantısı olarak dünyaya geliyordu.

İlk anda, anılan AŞ'nin payı küçük, devletinki büyüktü. Zaman o sorunu da çözümlendi, türlü engellemelerle Etibankın payı düşük tutuldu. Bir yandan, şirketin 1952'deki kuruluş sermayesi olan 16 milyon lira hızla artarken ve 1973 yılında tam 325 milyon liraya yükselirken, diğer yandan da aynı hızla devletin payı düşürüldü. Bu arada şirket sık sık devlete de anlaşmazlığa düşüyor, Türkiye kendi imzaladığı anlaşmaları yerine getiremeyen ülke haline geliyordu. İçerde fiyat ve tarife anlaşmazlıkları yaratan şirket, kamu kesiminin sermayeye ortak olması önerilerini geri çeviriyor, Dünya Bankasına ödemesi gereken faizleri de üstüste erteliyordu. Daha da önemlisi Seyhan Barajı artık tümüyle Çukurova Elektrik AŞ'nin olmuştu.

Barajın kapasitesinin artırılması 1960 larda yeni tesisler yaratırken, sonuç yine Çukurovanın lehine

olmuş ve ek kapasitenin anılan şirket tarafından işletilmesi kararlaştırılmıştır.

Türkiye'de enerji üretiminde tekel eğilimlerini, açıkça tekelleri kırmak amacıyla yine de çalışmalar yürütülmüş ve elektrik üretimi ve dağıtımının devletçe yürütülmesi amacıyla Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Ancak, TEK'in gerçekleştirilmesi çalışmalarını tam oniki yıl sürmüş, 1958'de başlayan çalışmalar 1970 yılında sonuçlanmıştır. Arada sayısız tasarı hazırlanmış, her sefer meclislere sunulması ertelenmiştir. TEK yasasıyla birlikte elektrik alanında devlet egemen duruma getirilmiş, herhangi bir özel firmaya imtiyaz hakkı ortadan kaldırılmıştır.

Ne var ki, burası Türkiyedir. Yasaların işleyişinde, mutlaka yasalara uymak gerekli değildir. Yasaların genelliği ilkesi bazen geçerlidir, bazen değildir. TEK yasası Çukurovanın imtiyazını ortadan kaldırmadığı gibi, yasadaki aynı yöndeki girişimlerin ardı arkası kesilmemiştir. Seyhan ırmağı ana sulama kanalı üzerinde yapılan Yüreğir Santrali DSİ tarafından yapılmış, işletmesi TEK'e devredileceği yerde Çukurova ya verilmiştir. Ancak, Çukurova AŞ'nin hesapları her zaman tutmamış, güney bölgelerinde nerede bir santral kurulmak istense, şirket derhal devreye girmeye heveslenmiştir. Zaman zaman şirketin istemleri TEK yasasına nasıl olduysa "aykırı" bulunarak, geri çevrilmiş, şirket inadından vazgeçmiyerek Danıştaya kadar gitme cesaretini kendinde bulabilmiştir.

TEK yasası yürürlüğe girerken, elektrik enerjisi üretimi alanında ayrıcalıklı şirketlerin devletleştirilmesi yoluna gidilmediği içindir ki, bu şirketler her zaman devletin başına "iş" açmışlardır. Aldıkları kararlar Danıştaya da ilgili bakanlıklardan dönünce, yeni bir yömene başvurmışlardır.

Çukurova sözleşmesini genişletmek için bir "imtiyaz tadil sözleşmesi" hazırlanmış ve bu sözleşme Bakanlar Kurulundan geçerek 18.3.1976 tarihinde resmi gazetede yayınlanmıştır. Bu sözleşmeyle Çukurovaya TEK yasasına aykırı olarak yeni ayrıcalıklar tanınmıştır. Sözleşme belediye sınırları içinde kurulu gücü 500 kilovat saat ve daha yukarı güçte tüketicilere doğrudan elektrik satışı yapılmasını, belediyenin yazılı oluru ile 500 kilovattın altındaki tüketicilere de enerji verilebileceğinin öngörmektedir. İlk bakışta Çukurovayı ilgilendirmemesi gereken tüketiciye enerji verilmesi pek o kadar önemli görünmemektedir. Çünkü belediye sınırları içinde bulunan bir tüketici elektriği ister belediyeden, ister firmadan alsın, gerçekte elektriğin satıcısı Çukurovadır. Şirketin tüketiciye doğrudan yaptığı satışta da, belediye aracılığıyla tüketiciye yapılan satışta da fark yoktur. Ancak, tüketici açısından durum farklıdır. Tüketici Çukurovadan daha düşük bir fiyatla elektrik alacakken, belediyeden alması halinde, belediyenin Çukurovadan aldığı elektriğe dağıtım ve yönetim giderlerini de ekleyerek satması ile, daha yüksek bir fiyat ödemektedir. Belediyenin devreye girmesinin çok başka bir

önemi daha vardır. Yüksek fiyat ödeyen tüketici, bu yetmiyormuş gibi cezalarla da karşı karşıya bırakılmaktadır.

Cezalandırma iki ayrı kaynaktan beslenmektedir. İlki, halk-belediye işbirliğidir. Eğer halk mevcut iktidardan yana olmayan bir belediye yönetimini yeğ tutmuş ve onu işbaşına getirmişse, Çukurova AŞ halkla kendi seçtiği belediyeyi karşı karşıya getirmek amacıyla, elektrik kesintisi uygulamaktadır. Elektriği belediyeden aldığı için, halkın şirketi değil, fakat belediye yönetimini suçlayacağı düşüncesi yatmaktadır bu cezalandırma.

İkincisi, Çukurova eğer fiyat artırımını istemiş ve bu kabul edilmemişse, yine elektrik kesme yoluyla halk cezalandırılmakta ve siyasal iktidarın dize geleceği umulmaktadır.

TEK yasasındaki açık ilkelere rağmen, Çukurova Elektrik Anonim Şirketi de" kendi çapında " gelişmiştir 1970 yılından bu yana. 1950 lerde edindiği Seyhan barajına, Yüreğir santralının işletme hakkını alarak bu barajı eklemiş ve daha sonra da aynı yörede Kadıncık I ve Kadıncık II hidroelektrik santralleri ile Mersin Termik santralının sahibi olmuştur. Devlet yapmış, Çukurova sahibi olmuştur.

Şimdi ise aynı Çukurova yeni girişimler peşinde koşmaktadır. Yine Dünya Bankası ile görüşmeler yürütmekte, uluslararası finans grupları ile anlaşarak, fuel-oil santralleri kurma işini tezgahlamaktadır. Dünya Bankasından Türkiyenin payına düşen kredinin bir bölümü Çukurova AŞ'ye verilmiştir. Ayrıca, "Ex-In Bank" tan yüklü bir kredi alınmıştır. Fuel-oil santrallerini gerçekleştirmek için (iki santral güneyde ve kuzeyde Karadenizde) ünlü çokuluslu şirketlerden General Elektrik le teknoloji konusunda anlaşmıştır. Dünya Bankasının vereceği krediyi General Elektrikle kullanacak, bundan sonra da Çukurova AŞ bu elektriği halka satacaktır.!

Tüm bunlar bir yana, günümüz teknolojisinde fuel-oil santralleri artık "en pahalı" santral olarak bilinmekte ve buna kapitalist dünyanın önemli sanayi merkezleri bile yanaşmamaktadır. Petrol fiyatlarının artışı bile Çukurovayı yolundan çevirmemiştir.

Son anda Danıştay çevirmeyi denemiş durumdadır. Çünkü imtiyaz sözleşmesi konusunda Danıştay yürütmeyi durdurma kararı almış, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının savunması istenmiştir. Yarıda bu konudaki gelişmeler merakla beklenmektedir.

Enerji alanında da ayrıcalıkların giderilmesi, giderek ayrıcalıklı kuruluşların varlıklarına son verilmesi demokratik mücadelenin kuşkusuz erekları arasında yer almaktadır.

"RESMİ SOL DÜŞÜNCE" DE HER ŞEY ÜRETİM GÜÇLERİNİN GELİŞİM SEVİYESİYLE AÇIKLANIR OLMUŞTUR. SONUÇTA VARILAN YER ŞUDUR: ÜRETİM GÜÇLERİ ÜRETİM İLİŞKİLERİNİ BELİRLER. O DA ÜST YAPIYI OLUŞTURUR (!) HER ŞEY BELİRLİ YASALARA (!) GÖRE GELİŞİR. (!) MARKSİZME BU DENLİ YABANCI, ONU BU DENLİ YADSIYAN BİR YAKLAŞIMIN PRATİK POLİTİKADAKİ SONUÇLARININ DA NE KADAR TALİHSİZ OLACAGI AÇIKTIR.

Marxizm ve az-gelişmişlik

YANLIŞ KAVRANAN MARKSİZM VE AZ-GELİŞMİŞLİK

Az gelişmişlik olgusunun eksik ya da yanlış anlaşılmasındaki temel nedenlerden biri, dünya ekonomisinin oluşturduğu bütünlüğün iyi kavranamamasından ileri geliyor. Marksist düşüncedeki dogmatik yaklaşımlar, ya da "resmi sol düşüncenin" kendi "az gelişmişliği", bu olumsuzluğun temel nedenidir. Devrimci Marksist çizgiden giderek sapan "resmi ideoloji" son çözümlemede fosilleşmiş bir tarih ve toplum anlayışına kadar varmıştır. Bir taraftan toplumun tarihi ile doğanın tarihi özdeşleştirilmiş, diğer taraftan mekanik bir tarih anlayışı "resmi sol düşüncenin" güdümünde "bilim ve düşün" alanına egemen olmuştur. Kaba Marksizm, dogmatik marksizm giderek mekanik ve doğrusalcı, objektivist bir dünya görüşüne dönüşmüştür. En önemlisi sosyal biçimin özel durumu, insanın sosyal bir varlık olarak hem özne hem de nesne olması gerçeği tamamıyla göz ardı edilmiştir. Bu durumuyla kaba marksizm son analizde burjuva dünya görüşünün bir "çeşidi" olmaktan öteye gidememiştir.

Fakat diyalektiğin terkedilmesi bir başka açıdan da son derece büyük önem taşımaktadır. Bu, yabancılaşma olgusunu da bir yana atmaktır. Tek yanlı sebep sonuç ilişkisine indirgenen marksist düşüncenin, insanlığın en temel sorunlarını hasıraltı etmesi de doğaldır. Tarihi materyalizm demekanist ve doğrusalcı, bir nitelik kazanmıştır. Sosyal olgular arasındaki diyalektik ilişkinin doğrusalcı, tek yönlü sebep-sonuç ilişkisine indirgenmesi sonucunda, her şey üretim güçlerinin gelişim seviyesiyle açıklanır olmuştur. Bütün bunların sonucunda varılan yer ise kısaca şu olmuştur: Üretim güçleri üretim ilişkilerini belirler. O da üst yapıyı oluşturur. (...) Görüldüğü gibi böyle bir düşünce sisteminde insana yer yoktur. Her şey belirli yasalara (!) göre gelişir. (...) Marksizme bu denli yabancı, onu bu denli yadsıyan bir yaklaşımın pratik politikadaki sonuçlarının da ne kadar talihsiz olacağı açıktır. Teorik plandaki bu sapmalar doğal olarak pratik politikaya da yansımış ve sınıfsız toplum için verilen mücadele gerçek hedeflerinden saptırılmıştır. Marksist teori salt bilimsel bir teori değildir. Aynı zamanda pratik bir teoridir. İşte bu özellik, marksizmi öteki burjuva bilgi teorilerinden ayıran belirleyici yandır. Marksizm doğrudan realiteye ve onu değiştirmeye yönelik bir teoridir.

KAPİTALİZM BİR DÜNYA SİSTEMİDİR

Az gelişmişlik olgusunun yeterli bir biçimde kavranamayışının temelinde, Dünya kapitalist ekonomisini milli kapitalist ekonomilerin yan yana gelmesiyle ortaya çıkaran aritmetik bir toplama olarak görme eğilimi yatıyor. Eğer evrensel kapitalist sistem organik bir bütünlük olarak ele alınmazsa, o zaman çevre kapitalist dediğimiz geri kalmış ülkelerle, merkezi oluşturan emperyalist ülkeler arasındaki bütünlük, tamamlayıcılık, sömürü, bağımlılık ve şartlandırma ilişkileri göz ardı edilmiş olur. Böyle bir yaklaşım da tarihsel gelişmelerinde gecikmiş ülkeler varsayımına götürür. Eğer dünya kapitalist ekonomisi milli bütünlük gösteren tek bir sistem olarak anlaşılırsa, o zaman yapılan analizlerde metodolojik bir yanlışlık ta önlenmiş olur. Şüphesiz böyle bir yaklaşımın pratik politikada ortaya çıkardığı sonuçlar son derece önemlidir.

Eğer kapitalist dünya sistemi birbirinden bağımsız milli kapitalist ekonomilerden oluşsaydı, o zaman anti-kapitalist olmayan bir mücadelenin anti-emperyalist niteliğinden söz etmek olanaklıdır. Dünya kapitalizmi organik bir bütünlük değilse, o zaman her hangi bir ülkedeki kapitalizmin, sistemin bütününden bağımsız bir gelişme sürecine girmesi, milli bir karakter taşıması olağandır. Böyle bir tartışmanın, içinde bulunulan dönemde yapıyor oluşu dünya kapitalist sisteminin doğru anlaşılmasından başka bir nedene bağlanamaz. O zaman bu gün "Uluslararası yeni ekonomik düzen" diye ileri sürülen safsataları da anti-emperyalist mücadelenin bir parçası saymak gerekirdi.(!...) Oysa emperyalizmin yeni bir düzenlenmesinden söz etmek gerçeğe daha uygun düşecektir. Geri kalmış ülkelerin gerici yönetici sınıflarının dünya artı-değer bölüşümünden daha fazla "Pay" alma girişimlerini anti-emperyalist mücadele olarak görmek, olsa olsa olaylara uzaktan bakmaktır. Az gelişmiş ülkelerin gerici yönetici sınıflarının emperyalist dünya burjuvazisinin sınıfsal müttefiki olduğu gerçeğini bir tarafa atarak, soruna yaklaşmanın ne kadar yanlış olduğu gerçeğini uzun boylu açıklamanın gereği yoktur. Burada önemli böyle bir düzenlemenin sadece geri kalmış ülkeler burjuvazisi açısından değil, aynı zamanda emperyalist burjuvazi açısından da, daha da önemlisi sistemin bütünü açısından da ne anlama geldiğini iyi değerlendirmektir.

Eğer Kapitalizm evrensel ve organik bir bütünlükse, hiyerarşik bir dünya sistemiye, o zaman, bağımsız bir milli kapitalizmden söz etmek boşunadır. Sistem, bağımsız milli kapitalist ekonomiler yerine çeşitli sosyal biçimlerden oluşan organik bir bütünlük olunca da bir mücadelenin anti-emperyalist nitelik taşıyabilmesi için, öncelikle anti-kapitalist bir öze sahip olması gereklidir. Anti-emperyalist bir mücadele, sosyalist öze sahip olan mücadeledir. Nitelik anti-kapitalist olmayan bir mücadele anti-emperyalist de olamaz. Bilindiği gibi bir mücadelenin niteliği, o mücadeleyi yürütenlerin kendi mücadeleleri hakkındaki yargılarıyla belirlenmez.

Evrensel nitelikteki dünya kapitalist ekonomisi aynı zamanda hiyerarşiktir. Dünya sistemini oluşturan ekonomilerden bazıları egemen durumdadır. Bazıları da egemenlik altındadır. Bu olgu da tarihsel gelişimin bir ürünüdür. Kısaca kapitalist gelişimin eşitsiz oluşu tamamıyla sistemin anarşik yapısından ve yayılma dinamiğinden kaynaklanan bir olgudur. Biraradalık da sistemin evrensel plandaki gelişmesinin ürünüdür. Eşitsizlik sadece ülkeler arasında var olan bir şey değildir. Aynı ülkenin çeşitli bölgeleri arasında, tarımla sanayi arasında, çeşitli üretim alanlarında da oluşagelen bir olgudur. Böylece kapitalistler sürekli olarak üretimlerini ve etki alanlarını genişletmek için girdikleri yarış sonucunda kapitalizm öncesi (prekapitalist) sosyal biçimleri kendi gelişme dinamiklerine bağlamışlardır. Böylece bu sonucu ekonomiler ileri teknikleri ithal etmek suretiyle ortak bir sosyo-ekonomik yapıya kavuşmuşlardır. En ileri tekniklerle ortaçağdan kalma üretim teknikleri aynı sosyal biçimde geçerli olmaya başlamıştır. Şüphesiz bu durum salt üretim alanında geçerli değildir. Tüketim modelinden, kültür yapılarına kadar, toplumsal yaşamın her alanında kendini gösteren bir olgudur.

Bu nedenle geri kalmış denilen, sömürülen, baskı altında tutulan ve şartlandırılan çevre kapitalist ülkelerdeki ekonomik yapı homojen değildir. Bu durumu tarım alanında gözlemek çok daha kolaydır. Geri kalmış bir ülkede en modern üretim araçları: traktör, biçer, yapay gübreler vb. kullanılırken, aynı ülkede 17. yy.dan kalma yöntemlerle de üretim yapılıyor oluşu; kara saban,

öküz vb. buralardaki gelişmenin ortak niteliğini ortaya koyar.

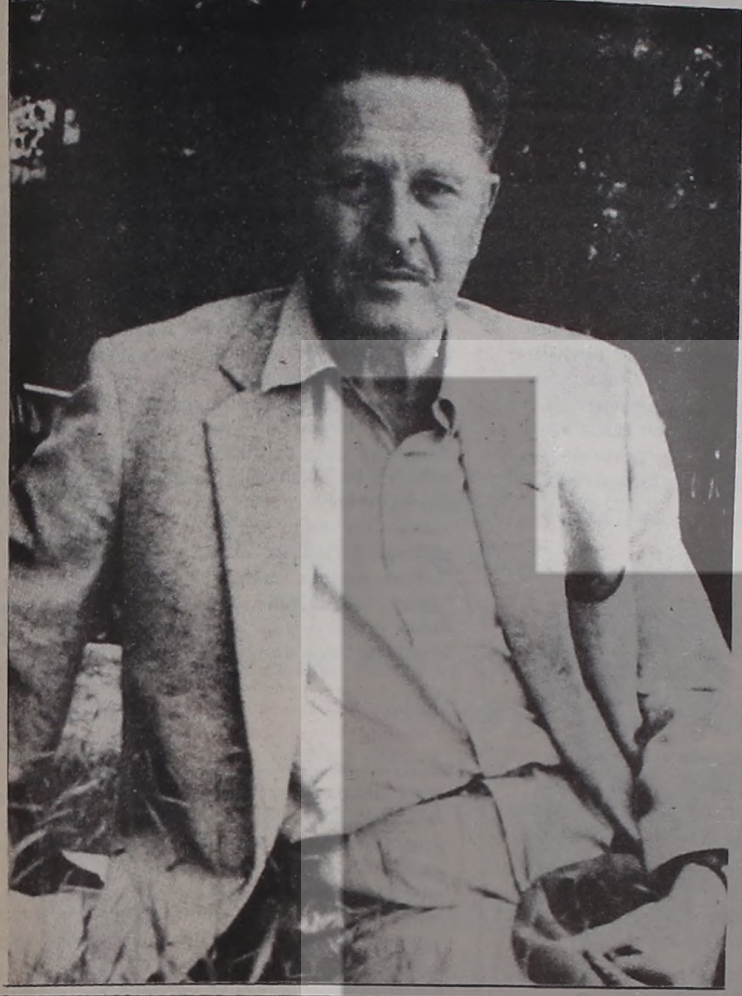
Fakat dünya ekonomisinin bu yapısı, sisteme karşı mücadelenin aynı amaca yönelmesi gerçeğini değiştirmez. Bu gün dünyanın neresinde olursa olsun, ister az gelişmiş bir ülke, isterse gelişmiş kapitalist bir ülke proletaryası olsun, amaç her iki yerde de aynıdır. Bu özdeşlik de varılmak istenen amaçlarda ve mücadele metodlarındadır. İşte bu amaç özdeşliği, geri bir ülkenin işçi sınıfıyla, ileri kapitalist bir ülke işçi sınıflarının enternasyonalist bir dayanışma içinde bulunmalarının temelini oluşturur. Bununla beraber her iki ülkede (merkez ve çevrede) bir yandan tarihsel gelişme, öte yandan, kapitalist gelişmenin aldığı biçim, bu iki ülkede önemli ayrılıkların da nedenidir. Bu ayrılık ise, sosyalizme geçişin "milli" ya da "bölgesel" olma özelliğini vurgular.

KAPİTALİST YOLDAN KALKINMA

Dünya kapitalist ekonomisi sömürülen ve sömürülen ekonomi ve ulusların oluşturduğu bir bütünlüktür. Fakat çeşitli ulusların dünya sistemi içindeki kanunlarını, sadece uluslararası pazarda işgal ettikleri yerle açıklamak eksik olur. Eğer üretim ilişkileri düzeyindeki farklılık dikkate alınmazsa, o zaman yanlış sonuçlara varmak kaçınılmazdır.

Dünya kapitalist ekonomisi kapitalist, yarı-kapitalist ve prekapitalist ekonomilerin oluşturduğu bir bileşkedir. Bu bütünlük kapitalist dünya pazarının egemenliği altındadır. Bu ekonomiler, kapitalist dünya ilişkileriyle birbirlerine bağlanmış durumdadırlar. Üretim ilişkileri bir tarafa atarak dünya ekonomisini kavramaya çalışırlar, proleter uluslar kavramına kadar varmışlardır. (!) Bunun anlamı ülkenin tamamının yoksul ve sömürülen bütün sınıflar için geçerli olduğudur. Daha da önemlisi sömürü salt dışsal bir sömürü olarak ele alınmaktadır. Geri kalmış ülkelerdeki burjuvazinin sömürüldüğü yerine, gelişmesinde sınırlandırıldığı söylenirse daha gerçeği bir yaklaşım benimsenmiş olur. Bu da, ne geri kalmış ülkelerin egemen sınıflarının "beceriksizliğinin" ne de emperyalist burjuvazinin "kötü niyetinin" sonucudur. Evrensel kapitalist sistemin yapısının ve işleyişinin bir gereğidir. Sanayileşmenin merkez kapitalist ülkelere farklı biçimde gelişmesi de, eklemelenmenin aldığı biçimden ileri geliyor. Sosyal ve ekonomik koşulların oluşturduğu karmaşık ilişkiler bütünlüğünün bir sonucu olarak, sanayileşme merkez kapitalizminden farklıdır. Böyle bir analiz iki temel yanlışlığı içermektedir. İlk başta geri kalmış ülkedeki sınıfsal yapının homojen bir nitelik taşıması olgusudur.(!) Böyle bir yaklaşım söz konusu ülkelerdeki sınıfsal yapıyı ve sınıf ittifakını bir kenara atmaktadır. İkinci olarakta bu ittifakla egemen dünya burjuvazisi (emperyalist burjuvazi) arasındaki sınıfsal ittifakı da konu dışı etmektedir. Böylece anti-emperyalist mücadelede gerçek hedeflerinden saptırılmış olmaktadır. Aslında sözde "dünyayı değiştirmek" amacıyla ortaya çıkanlar, son analizde, dünya sisteminin yeniden üretilmesine hizmet etmektedirler. Yine benzer yaklaşım sahipleri sınıfsal yaklaşım görüntüsü altında kendi yapılarından ötürü farklı görüşümler altında burjuva ideolojisini üretmektedirler. Bu yanlışlar da, militan bir tavır takınmayan küçük burjuvalar için kaçınılmazdır. Devrimciliği Üniversite çevresinde "bilgi üretmek" olarak gören ve ürettikleri bilgiyle elite dahil olmayı amaç edinenlerin, benzer sonuçlara varmalarına şaşmamak gerekir.

"oğlum sana sesleniyorum işitiyor musun?"

"Nazım Hikmet'e dünyanın en büyük şairlerinden biri diyorlar, Hayır, biri değil en büyüğüdür." Alfred Kurela

"Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır" denir. Kadirbilirliğimizi dile getirir bu ata sözü. Kadirbilirlik geleneği olan insanları ki, bu söz türemiş.

Ne var ki, 60 sonrası ortamında doğan "devrimci" lerin neredeyse tümü, "halk" olmayı da, "proletarya" olmayı da kendilerinden başka kimseye layık görmezken, hakiki halkın, hakiki işçinin sahib olduğu ne kadar kıvıncı duyulacak gelecek ve görenek varsa hepsini tepesi üstü getirdiler. Saygı, alçakgönüllülük, kadirbilirlik- bunların tümü günlük "politika" nın gereklerine göre kullanılan, değersiz, içeriksiz, boş kavramlar derekesine düştü.

Ve bu arada, manevi ulusal değerlerimizin en başında gelmesi gereken büyük Şairimiz Nazım Hikmet de -ne yazık ki- payına düşeni aldı. "Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır" denen ülkesinde, kadirbilmezliğin dikalası görüldü.

"Hava kurşun gibi ağır" dizesini, çok değil beş- altı yıl önce gözler buğulanarak okuyan delikenli, az zaman sonra Nazım'ı Kruşçef uşaklığıyla suçlayabilme cesaretini buldu.

Bu örneğin hafifi aslında.

Bir Nazım Hikmet bibliyografyası çıkartalım; bakalım kaç bilimsel inceleme yapılmış Nazım'ın sanatı ve kişiliği üzerine, Nazım'ın ülkesinde... "Nazım modası" devresindeki tiraj kitaplarını saymamak kaydıyla tabii.

Bu ülke için, bizler için kırk yıl çekilen çilenin, mücadelenin, Osmanlı'nın altıyüzyıl pıçleştirilmeye uğraştığı dilimizi kıvrak bir kıvrak gibi alabildiğine koşturmanın, bizlere "dünyanın saydığı bir şairimiz var" diyebilme gururunu vermenin kadri böyle mi bilinir?

Biz, eğer gerçekten bir fincan kahvenin hatırını kırk yıl sayıyorsak, Nazım'ın hatırı kimbilir kaç bin yıl olur, olması gerekirdi.....

Oysa burjuvazi zaten "vatan haini" deyip geçiyor, "devrimci" desen, sahip çıkıyor.... Ey, boşuna mı haykırıp durdu Hikmet?

Karşı yaka memleket
Sesleniyorum Varna'dan

İşitiyormusun,
Memet, Memet.

Karadeniz akıyor durmadan,
deli hasret, deli hasret,
oğlum, sana sesleniyorum, işitiyor musun,
Memet! ... Memet!

Nazım'ın 75. doğum yılında bunlar söylenmemeliydi. Ama gel gör, söyleniliyor. Neyse ki, ustanın yüreği " yürek değil, manda gönünden çanktır", bağışlar. Dileyelim, yapalım, 100. doğum yılında çok, çok farklı şeyler söylesin.

Kapitalizmin dinamik yeri olan emperyalist ülkelerle az gelişmiş ülkelerin aynı dünya sisteminin parçaları oluşu, arada sömürü, bağımlılık ve şartlandırma ilişkilerinin varlığı ve bu ilişkilerin evrimi gözden uzak tutulursa az gelişmişlik olgusunu da, evrensel kapitalist sistemi de doğru kavramak olanaksızdır. Dünya kapitalist sistemi içinde geri kalmış denilen çevre kapitalist ülkeler, bu bütünlüğün pasif ve şartlandırılıp şekillendirilen parçalarıdır. Bunun anlamı, bu ülkelerdeki gelişmenin, dinamik olan merkez kapitalist (emperyalist) ülkelerin gereksinmelerine uygun olarak "gelişip" şekillenmesidir. Daha açık söylemek gerekirse çevre kapitalist ülkelerdeki ekonomik büyüme, merkezin şartlandırması doğrultusunda olmaktadır. Bu ülkelerde neyin nasıl üretileceğini belirleyen gelişmiş kapitalist ülkelerin ihtiyaçlarıdır. Bunun da anlamı, bu ülkelerdeki üretim güçlerinin gelişmesinin emperyalist ülkelerdeki gibi bağımsız bir süreç olmayışı, tam tersi merkez tarafından belirlenmesidir. Teknoloji üretme tekeli bu gün emperyalist aşamadaki ülkelerin elindedir. Dünde onların elindeydi.

Böyle bir sömürü, bağımlılık ve tamamlayıcılık ilişkileri geçerli olduğu sürece'de geri kalmış denilen çevre kapitalist ülkelerdeki iktisadi büyüme bağımlı ve şartlandırılmış bir iktisadi büyüme olmaya devam edecektir. Bu bütünlük içinde de "ileri" kapitalist ülkelerin sürekli olarak en ileri üretim tekniklerini kontrol etmeleri, kapitalist sistemin doğasına uygundur. Kapitalizm "kâr hadle- rindeki düşme eğilimi yasasına" ancak teknolojiyi sürekli olarak yenileyerek karşı koyabilir. Bu da en kârlı üretim alanlarını kontrol etmek anlamına gelir. Öyleyse sistem içinde kalındıkça, gelişmiş ülkelerle az gelişmiş ülkeler arasında teknolojik düzey farkı sürekli olarak var olacaktır, ikinci bir aşamada da bu fark, sömürünün ve az gelişmişliğin devamını sağlayan faktörlerden biri olacaktır.

Bu duruma kapitalizmin ve az gelişmişliğin tarihinden çok sayıda örnek verilebilir. Örneğin Brezilya'nın bu

bakımdan durumu ilginçtir. Bu ülkede üretilen ve ihraç edilen mallar merkez kapitalist ülkelerdeki üretim güçlerinin gelişim aşamalarına göre değişmiştir. İngiltere'de tekstil sanayiinin dinamik sanayi olduğu dönemde pamuk üretmek; otomobil sanayiinin gelişmesiyle kauçuk üretmek; (otomobil lastiği için) bu günkü aşamada ise klasik ağır sanayilerde ihtisaslaşmak. Bu gün bir çok az gelişmiş ülkenin bir evvelki dönemde yasaklanan ürünlerde ihtisaslaşmalarını görüyoruz. Örneğin Hindistan belli başlı tekstil üreticisi ülkelerinden biridir. Bir çok başka az gelişmiş ülkede ağır sanayiler kurulmaktadır. Daha dinamik teknoloji ve ürünlere doğru kayan emperyalist ülkeler, bir önceki dönemde dinamik rol oynayan kimya, siderürji, demir-çelik vb. sanayileri geri kalmış bölgelere kaydırıyorlar. Aslında emperyalist ülkelerin yeni alanlara yöneldikleri bir dönemde önemli ölçüde çevre kirlenmesine neden olan bazı ağır sanayileri geri bölgelere kaydırmaları dünya kapitalist sisteminin işleyişine uygundur.

SOSYALİZMİN AMACI

Bütün bunların ötesinde amaç batı kapitalizminin bu gün vardığı yere varmak da değildir. Batı kapitalizmini taklit etmek hem olanaksız hem de gereksizdir. Olanaksızdır, çünkü hiyerarşik kapitalist dünya sistemi içinde kalındıkça hiyerarşi yürürlükte oldukça, (ki bu kapitalizm yaşadıkça var olacaktır) az gelişmişlikte devam edecektir. Aksi halde hiyerarşiyi yıkmak gerekir. Bu durumu basitleştirici bir örnekle şöyle açıklayabiliriz; Bir sınıf ordusu hiyerarşik olmak zorundadır. Böyle bir ordu da, Piramidin en altındaki erden en yüksek rütbeli generale kadar, hiyerarşik bir yapı söz konusudur. Ordu sınıf ordusu olarak varoldukça hiyerarşi, dolayısıyla da rütbe farkları da var olacaktır. Böyle bir yapı içinde alttakiler yukardakiler tarafından sürekli olarak baskı altında tutulacak, ezilecektir ve bu durum kademeli olarak sürdürülecektir. En çok ezilen de hiç rütbesiz erler olacaktır. Böyle bir durumda askerlerin tamamının general olması-

nı istemek ne kadar saçmaysa, dünyada egemen olan sistem kapitalizm olarak kaldıkça çevrenin merkez olması istemekte aynı derecede saçmadır. Yapı aynı kaldıkça, geri kalmış ülkelerin ileri ülkeler düzeyine çıkarmaları olanaksızdır. Bir canlı organizma bütünlüğünde çeşitli organların belirli işlevleri vardır. Aksi halde organizmanın dönüştürülmesi gerekir. Bu söylenenlerden giderek kapitalist dünya sistemi içinde kalınarak hiç kalkınılamaz anlamı çıkarılmamalıdır. Şüphesiz bir "kalkınma" olacaktır ve de vardır. Ama bu "kalkınma" bu gün Türkiye'nin "kalkınması" gibi bir şey olur; Emperyalist sömürü ilişkilerinin çizdiği sınırlar içinde bir "kalkınma" (....)

Gereksizdir de çünkü, amaç; nereye vardığı kesin olarak belli, yozluğun en son aşamasına-varmış ekonomik, sosyal, ideolojik ve kültürel bir toplumsal düzeni taklit etmek değildir. "Muasır medeniyet" seviyesi ortadayken böyle bir yolda yürümek tamamıyla sakattır. Burada hemen hatırlatmak gerekir ki; sosyalizmin amacı üretim güçlerini geliştirmek değildir. Sosyalizmin amacı insanı değiştirmektir. Yeni bir insan yaratmaktır. Gerçekleştirilmek istenen, insanın yabancılaşmadan kurtulmasıdır. Bütün bunlar sınıfsız toplumda gerçeklik kazanabilir. Sömürü ve baskının olmadığı, insanın yabancılaşmadan kurtulduğu bir toplumsal düzende ancak yoksulluk, kıtlık ortamında gerçekleştirilemez. Bu nedenle toplumun kullanımına sunulan mal ve hizmetlerin bolluk düzeyine çıkarılması gereklidir. Eğer üretim güçlerini geliştirmek bir araç olmaktan çıkarılır; bir amaç haline getirilirse (bu gün bazı ülkelerde yapıldığı gibi) o zaman gidip sosyalizme doğru olmaz (!) Olsa olsa kapitalizmin gittiği yere farklı yollardan varmak olur. Bu nedenle Batı tipi üretim ve tüketim modelleriyle sosyalist bir toplumsal düzen kurulamaz. Onun için batının bu gün vardığı yere başka yolla ve metodlarla varmak isteyenler de, yukardaki tutarsızlığı başka görünümde üretmekten öteye gidemezler. Sosyalist bir toplumsal düzene giden yol, üretim modelinden tüketim modeline, teknolojisine, bu teknolojinin kullanım amaçlarına kadar, temelli farklılıklar göstermek zorundadır. Bu nedenle de gidilecek yolda varılacak yerde farklı olmak gerekir.

"KADININ EŞİTLİK İSTEĞİNDE BULUNURKEN TERS BİR YÖNE SAPMASI, BU DURUMUNU BİR AYRICALIK, BİR ÜSTÜNLÜK DURUMUNA GETİRMESİ YA DA KADINLIĞINA YASLANARAK İLGI TOPLAMAYA ÇALIŞMASI, KOLAY YOLLARA BAŞVURMASI, KARŞI KONULACAK BİR TUTUMDUR."

Aysel Ozakın'la bir konuşma

Sosyalist Yarınlarda • Sanatçı olarak sizce toplumsal yönden "değiştirilmesi gereken" nedir ?

Aysel Ozakın • Önce sınıflı toplumun yarattığı hayatın maddi koşulları değişmeli. Sonra soyut değerlerde bütün insanlara ulaşmalı. Hayat o zaman hepimiz için güzelleşecek. Soyut düşünce ve değerler bir tekel olarak, aydınların tekelinde, kaldıkça, kendini beğenmişlik, mutsuzluk, bunalm, metafizik sıkıntılar ve kariyerizm kaçınılmazdır. Soyut değerlerin aydınların tekelinde kalması aslında toplumsal işbölümünün bir sonucudur.

Sosyalist Yarınlarda • İşbölümü yalnızca kapitalizmin ortaya çıkardığı bir olgu olarak mı görülmelidir ?

Aysel Ozakın • Bildiğimiz gibi kapitalizm gelişme hızını ve etkinliğini işbölümünden almıştır. Gelişimin gerisine düşmek sözkonusu olamaz. Sosyalist sistem, bir dönüştürme olarak ele alınmalı, ortadan kaldırma ve yadsıma olarak değil. İşbölümü bir başka niteliğe doğru dönüştürülmelidir. İnsanların hayat boyu aynı işe aynı etkinlik alanına hapsolme durumu ortadan kaldırılmalı, insanlara yeteneklerini geliştirme için olanaklar ve zaman verilmeli. Çeşitli işler arasındaki hiyerarşik değer farkı ortadan kaldırılmalı. Uzmanlığın üretkenliği artırdığı yadsınmaz. Çeşitli meslekler her zaman varolmak durumundadır ve insan üretkenliğini her alanda artırmak ihtiyacıdır. Önemli olan uzmanlığın ve işbölümünün sınıfsal kökünün temizlenmesidir. Bütün insanlara yetiştirme, yetkinleşme olanakları sağlanması gerekir.

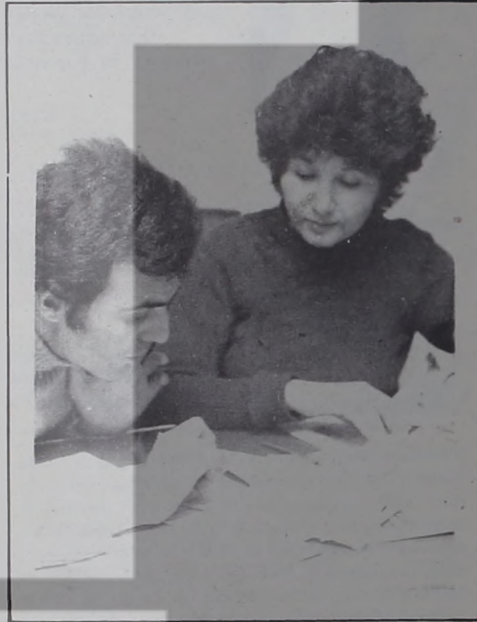
Sosyalist Yarınlarda • Sizce çağımızda yazara düşen görevler nedir ?

Aysel Ozakın • Yazar, insanlarda insanca özlemleri uyandırabilmesi ve insanın varolan olumsuz koşulları değiştirebilecek kişiliğe ulaşmasına katkıda bulunmalıdır. İnsanlar hayatın güzel olabileceğini hiç unutmamalıdır. Yazar, insana cevherini hatırlatmalıdır. İnsanın cevherinin yabancılaşmadan kurtulmasına katkıda bulunmalıdır.

Sosyalist Yarınlarda • İnsanlar yabancılaşmadan nasıl kurtulur ?

Aysel Ozakın • Sınıflı toplumlar için yabancılaşma kaçınılmaz bir olgu. Özellikle kapitalizmde bu olgu evrensel ve sistemli bir şekilde karşımıza çıkmakta. Bu sistemde hem işçi, hem burjuva, hem diğer tabakalar yabancılaşır. Çünkü, yabancılaşma kökeni maddi olduğu halde ideolojik düzeyde bütün insanları eşit etkiler ve toplumsal yaşamın bütün alanlarına yansır. Bir toplumda sınıflar varsa, hiyerarşi varsa, yönetenler ve yönetilenler arasında da büyük bir adaletsizlik var demektir. Bu adaletsizliğin kökü tarihtedir. Ve yine bu yapı kendine uygun ahlak kuralları, yaşama biçimi değer yargıları ortaya çıkarmıştır. Bu ideolojik yapı içinde kaldıkça insanın niteliksel olarak değişmesi, bozuk maddi yapıyı değiştirmesi ve yabancılaşmadan kurtulması mümkün değildir. Ezen, sömüren insan da az önce sözünü ettiğimiz, yabancılaşmanın tüm toplumsal yaşama yansması yüzünden bu olumsuzluktan payına düşeni alır. Bu maddi yapı ve onun ideolojisi ortadan kalkınca insanlar arası ilişkiler değişecek ve insanlar yeni bir kişiliğe kavuşacaklardır. İnsanlar arası ilişkilerin en önemli boyutu olan kadın-erkek ilişkileri de bu ortamda değişecektir. Erkek üstünlüğünü,

kadın ise edilgenliğini, güçsüzlüğünü doğal ve olağan bir olgu olarak görmemeyi bu ortamda öğreneceklerdir. Erkek ve kadın, temel olarak insan, doğal olarak erkek-kadın ilişkisini gerçekleştirecektir. Bu ortamda erkek doğanın ona verdiği farklılıklarını üstünlük aracı olarak kullanmayı düşünmeyecek, tersine bu özelliklerini doğal bir biçimde taşıyacak, kadın ise doğanın kendisine verdiği fiziksel özelliklerden utanmayacak, ya da onları iki yüzlü bir biçimde sunup zayıflığını bir korunma, himaye aracı olarak kullanıp karşılığında yozlaşmayacaktır. Böylece sınıfsız toplum yapısının kazandıracığı yeni insan özelliklerine kavuşacaklardır. Yeri gelmişken günümüzdeki kadın hareketine de değinmek istiyorum. Öncelikle varolan nitelikleriyle bu hareketi sistemsiz ve reformist bir eğilim olarak nitelendiriyorum. Bir de bu hareketin ters ve olumsuz bir yanı var. Yani kadın ırkçılığına, kadın şovenizmi-

ne giden bir yönü var. Kadının eşitlik isteğinde bulunurken ters bir yöne saptması, bu durumunu bir ayrıcalık, bir üstünlük durumuna getirmesi ya da kadınlığının yadsınarak ilgi toplamaya çalışması, kolay yollara başvurma, karşı konulacak bir tutumdur.

Sosyalist Yarınlarda • Sanatçı-parti ilişkisini nasıl yorumluyorsunuz ?

Aysel Ozakın • Bu konuya iki açıdan bakmak gerekir. Sanatın kendisine özgü özelliği, özgür düşünceden kaynaklanmasıdır. Sanatçının ürünlerini, hayatla, insanlarla ilişkisi, dünya görüşü, hayatı algılama biçimi belirliyor. Politik yükümlülük, angaje olma konusuna gelince, ben bunu bir başka insani sorun olarak görüyorum. Yani insan etkin olarak politikanın içinde olmak, militan olmak istiyorsa inandığı partinin kendisine verdiği görevleri gönüllü olarak yerine getirir. Eğer sanatçının da böyle bir yetkinliği varsa ve inandığı bir parti söz konusu ise böyle bir politik işlev onun sanatçı yanını ortadan kaldırmaz, engellemez, ama yine de sanatın kendine özgü özelliğini her koşulda koruması gerekir. Sanatçı ile partinin diğer partililer gibi bir ilişkisinin olabileceğine inanıyorum. Bir başka deyişle partili sanatçı olabilir ama parti sanatı olamaz hence. Eğer sanatçı varolan devlete ve eğemen ideoloji ile resmi bir biçimde bütünleşiyorsa o zaman onun tutumu eleştirel bir tutum olmayacak demektir. Yani devlet sanatçıyı belli bir ideolojinin sınırları içinde tutuyorsa sanatçı eleştireliliğini ve özgür düşünme niteliğini yitirir. Sonuç olarak özgür düşünce her zaman için eleştirel düşüncedir ve içinde taşır.

"Gurbet Yavrum" adlı romanıyla üne kavuşan Aysel Ozakın dergilerde yayınlanan öyküleriyle adını duyurdu. 1974 Sabahattin Ali Hikaye Yarışmasında "Küçük Şehrin Soğuk Geceleri" adlı eseri "En başarılı hikaye" olarak nitelendirildi. Aysel Ozakın 1942 yılında Urfa'da doğdu, ilk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladı. 1963 yılında Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünde öğretim görevlisi bulunduğu sırada "öğretmen kıyımı"na uğradı. Bir süredir hayatını yazarlıkla kazanıyor

Sosyalist Yarınlarda • Toplumsal yapının nasıl değiştiğini nasıl görüyorsunuz ?

Aysel Ozakın • Kuşkusuz politik bilinçlenme yolu ile. Yalnız politika konusunda bazı garip soyutlamalar yapıldığına inanıyorum. Bunu da politikadan kaçınmak fakat kaçtığına da gözlemek isteyen bazı kişiler yapıyor. Örneğin sanatın politik işlevinden söz ediliyorsa eğer, "zaten sanatın kendisi politikanın içindeydi, sanatın doğal özelliği budur, bu bakımdan politika dışı sanat olamaz" diyorlar. Ya da politikanın dışında kalmakla suçlanıyorsa "nasıl olur, hayat zaten politikanın içindeydi, sevmek bile politikadır" diyorlar. Bu düşüncenin doğruluğuna inanmıyorum. Herşeyden önce politika, toplumdaki sınıf ve iktidar mücadelesine katılma bilincidir. Politik bilinçle yapılan işler de politik işler olur. Politik sanat da sistemli bir dünya görüşüyle hayata bakan, hayatı algılayan ve sanatsal olarak yeniden üreten sanattır. Temelde politika sanatçının dünya görüşünü belirler. Egemen ideolojinin karşısına bilince ve sistemli olarak çıkan ve yeni bir ideolojik alternatifte doğru açılan sanat bu yükümlülüğü üstlenir.

Sosyalist Yarınlarda • Az gelişmişlik açısından, değişim bilincinde evrensellik ve yerelliğin yeri nedir ?

Aysel Ozakın • Bu konuda sanatçıyı diğer insanlardan ayrı düşünmemek gerekir. İnsan için hem evrensel olmak, hem yerel olmak her zaman için söz konusu. Ancak, burada az gelişmiş ve gelişmiş ülke insanının farklılığını belirtmek gerekir. Maddi hayatla ilişkisi insanın çeşitli etkinliklerine yansır, sanat da bu etkinliklerden biridir. İleri teknolojik düzeye sahip bir ülkede yaşayan insan o teknolojinin altyapısı olarak getirdiği davranış, duyu ve yaşama biçimine kavuşur. Az gelişmiş ülkelerde maddi hayat koşulları farklı olduğu için farklı insan davranışları görülür. Heyecanlar, tepkiler farklı olur. Sanatçı açısından ise emperyalizmin günümüzdeki evrensel niteliği düşünülecek olursa az gelişmiş ülke sanatçısı ile gelişmiş ülke sanatçısı arasında bazı ortak özelliklerin olduğu söylenebilir. Yalnız az gelişmiş ülke insanın anti emperyalist bilince kavuşması ile birlikte ideolojik bir çelişki de başlar. Bilinçlenme açısından az gelişmiş ülke insanını yapacağı sentez kurtarabilir. O, kapitalizmin yarattığı kültürün, evrensel niteliklerinin içinde, ilericilik yönünü kavramak, özümlemek zorundadır. Öte yandan kendi toplumunun maddi gerçekliği de ona ayrı bir bilinç kazandırır. Sonuç olarak, az gelişmiş ülke insanının ilericilik evrensel kültürün ve yerel maddi gerçekliğin bir sentezine ulaşması gerekir. Bu noktada şematizm ve sloganlık üzerinde durmak istiyorum. Şematizm, bir yerde eleştirel ve özelleştiren uzaklıktır. Türkiyeye Tanzimattan bu yana batıdan aktarılan eleştirelsiz ve yaratıcı olmayan bir kültürel yapı yamanmak istenmiştir. Yine bu noktada da şematizmi insani bir sorun olarak düşünüyorum. Yalnızca bir yazarın, bir sanatçının sorunu olarak değil. İnsanlar hayatın gerçekliği ile yüz yüze gelip onu diyalektik yöntemle kavrayabilecek duruma gelince ve gerekli bilimsel, deneysel birikimi sağlayınca şematik olma tehlikesinden uzaklaşırlar. Yani gerçekliği kendi gözüyle, kendi bilinciyle yeniden üretmek, yaratıcılık içinde kavramak insani şematizmden uzaklaştırır.

Sosyalist Yarınlarda • Devrimci insanın sorunu olarak toplum-birey ilişkisini nasıl görüyorsunuz ?

Aysel Ozakın • Devrimci, yaşadığı toplumun değer ölçülerini değiştirmeye çalışırken onları çok iyi tanımak ve hesaba katmak zorundadır. Toplum değerlerinden tamamen koparak devrimci olmak, insanı yalnızca, kendisi için devrimci olma durumuna getirebilir. Böylece toplumsal mücadeleye katkıda bulunma olanağı azalır. Oysa, bireysel özgürlük toplumsal özgürlük arasında güçlü bir ilişki söz konusudur. Toplumda toplumsal özgürlüğün maddi temellerinin oluşmasına katkıda bulunmak bireyi de gerçek özgürlüğe götüren yoldur.